

אפילו מעות ילכו לים המלח. – מתניתא פליגא על רבי שמעון בן לקיש: נמצאו שני חציין קריבין ושני חציין אבידין. ותני עלה: מחצה זה ראשון מחצה שני תעובר צורתו ויצא לבית השריפה. – פתר לה כרבי ישמעאל, דרבי ישמעאל אמר: עשרון מקדש.

אור לישירים

ושני חציין אבידין – כמבואר בכרייתא המובאת להלן. ותני עלה: – ושונה (התנא) / ושנוי (שנויה ברייתא בתוספתא) עליה (על המשנה): מחצה זה (ב"שרידי הירושלמי" אין המילה 'זה') ראשון [מחצה שני תעובר צורת(1)] ויצא [לבית השריפה] (בנוסח הבבלי של מסכת שקלים אין המשפט "ותני עלה...") – החצי שנשאר מעשרונו של הכוהן הגדול הראשון והחצי שנשאר מעשרונו של הכוהן הגדול השני, מניחים אותם עד שייפסלו בלינה, ויוצאים לבית השריפה, כיוון שאינם קריבים (הברייתא מוסיפה על המשנה ומפרשת את מה שאמרה המשנה ששני חצאים אובדים). הרי שנתקדש החצי שנשאר מעשרונו של הכוהן הגדול השני קדושת הגוף בכלי שרת, ולכן תעובר צורתו, ומכאן שהוא מקדש את עשירית האיפה ואחר כך חוצה אותה, כי אילו היה חוצה אותה ואחר כך מקדש אותה, מדוע החצי שנשאר תעובר צורתו, והרי כשחצה עדיין לא קידש, וכיוון שאין צריך להקריב אלא מחצה, לא קידש אלא את החצי שהקריב, והואיל ולא נתקדש החצי שנשאר קדושת הגוף בכלי שרת אינו אבד, אלא יפדה אותו, כיוון שכשהביא את עשירית האיפה מביתו הקדישה קדושת דמים בפה. מהמשנה יש ללמוד, שהוא מקדש את עשירית האיפה ואחר כך חוצה אותה, וזה שלא כרבי יוחנן שאמר שהוא חוצה אותה. ומתריצים: פתר לה – פותר אותה (רבי יוחנן מפרש ומסביר את המשנה שממנה הקשו עליו), שכן אפילו מעות ילכו לים המלח – אף אם נאמר שחוצה את עשירית האיפה ואחר כך מקדש אותה, ולא נתקדש החצי האחר קדושת הגוף בכלי שרת, מכל מקום הוא אבד, ואין לו תקנה בפדיון, שכן רבי יוחנן הולך לשיטתו שאמר לעיל, שמעות שנותרו לכוהן גדול לאחר שקנה מהן את עשירית האיפה שלו – צריך להוליכן לים המלח ולאבדן, ואם מותר עשירית האיפה שלו אבד, בוודאי שהחצי האחר שנשאר דינו כך.

המשנה (המקור התנאי, והוא המשנה מנחות ד,ה) חלוקה על רבי יוחנן: שנינו במשנה: כוהן (גדול) שהקריב מחצה בשחרית ומת (שמת לאחר שהקריב מחצית מנחתו בבוקר), ומינו כוהן (גדול) אחר תחתיו (באותו יום, לפני בין הערביים) – לא יביא (הכוהן הגדול השני) חצי עישרון מביתו (להקריבו בין הערביים), ולא חצי עשרונו של ראשון (לא יקריב את החצי שנשאר מן העישרון שהביא הכוהן הגדול הראשון בבוקר), אלא מביא עישרון שלם וחוצהו, ומקריב מחצה – בין הערביים, ומחצה אביד – מניחים את החצי האחר עד שייפסל בלינה, ויוצא לבית השריפה. הרי שנתקדש החצי האחר קדושת הגוף בכלי שרת, ולכן הוא אובד, ומכאן שהוא מקדש את עשירית האיפה ואחר כך חוצה אותה, כי אילו היה חוצה אותה ואחר כך מקדש אותה, מדוע החצי האחר אובד, והרי כשחצה עדיין לא קידש, וכיוון שאין צריך להקריב אלא מחצה, לא קידש אלא את החצי שהקריב, והואיל ולא נתקדש החצי האחר קדושת הגוף בכלי שרת אינו אבד, אלא יפדה אותו, כיוון שכשהביא את עשירית האיפה מביתו הקדישה קדושת דמים בפה. מהמשנה יש ללמוד, שהוא מקדש את עשירית האיפה ואחר כך חוצה אותה, וזה שלא כרבי יוחנן שאמר שהוא חוצה אותה ואחר כך מקדש אותה. ומתריצים: פתר לה – פותר אותה (רבי יוחנן מפרש ומסביר את המשנה שממנה הקשו עליו), שכן אפילו מעות ילכו לים המלח – אף אם נאמר שחוצה את עשירית האיפה ואחר כך מקדש אותה, ולא נתקדש החצי האחר קדושת הגוף בכלי שרת, מכל מקום הוא אבד, ואין לו תקנה בפדיון, שכן רבי יוחנן הולך לשיטתו שאמר לעיל, שמעות שנותרו לכוהן גדול לאחר שקנה מהן את עשירית האיפה שלו – צריך להוליכן לים המלח ולאבדן, ואם מותר עשירית האיפה שלו אבד, בוודאי שהחצי האחר שנשאר דינו כך.

ומתריצים: פתר לה – פותר אותה (רבי יוחנן מפרש ומסביר את הברייתא שממנה הקשו עליו) כרבי ישמעאל (מגדולי התנאים בדור השלישי), דרבי ישמעאל (הסופר במסירה שלפנינו כתב 'שמעון' ותיקן ל'ישמעאל'. בדפוס ונציה הבבלי: 'שמעון' (פעמיים), וכן הוא בתלמיד רשב"ש) אמר: עשרון מקדש – כשהכוהן הגדול מביא את עשירית האיפה שלו, הוא צריך למדוד אותה בכלי מידה של עישרון (עשירית

ומקשים (עוד על רבי יוחנן ממקור תנאי): מתניתא פליגא – המשנה (המקור התנאי, והוא הברייתא להלן) חלוקה על רבי שמעון בן לקיש (נראה שצריך לומר כמו בדפוס ונציה הבבלי: 'על רבי יוחנן', וכן הגיהו הגר"א ו"קורבן העדה"): שנינו בהמשך המשנה (מנחות ד,ה): נמצאו שני חציין קריבין – החצי שהביא הכוהן הגדול הראשון בבוקר והחצי שהביא הכוהן הגדול השני בערב,